

СИЛАБУС

навчальної дисципліни

Календарно-обрядовий фольклор Південної Бессарабії
(назва)

1. Основна інформація про дисципліну

Тип дисципліни: вибіркова Форма контролю: залік

Освітній ступінь: бакалавр

Для спеціальностей: всі спеціальності

Обмеження для вибору: відсутні

Кількість кредитів (годин): 4 (денна форма: 120 год.: 22 - лекції; 26 - семінарські; 72 - самостійна робота; заочна форма: 120 год.: 6 - лекції; 6 - семінарські; 108 - самостійна робота).

Мова викладання: українська

2. Інформація про викладача (викладачів)

ПІБ: Соколова Алла Василівна

Науковий ступінь, вчене звання, посада: к. філол. н, доцент, доцент кафедри української мови і літератури

Кафедра: української мови і літератури

Робочий e-mail: allasokolova@ukr.net

Години консультацій на кафедрі: четвер: 13:10-14:10

3. Цілі дисципліни та результати навчання

Предметом вивчення навчальної дисципліни є художньо-словесна творчість етносів Південної Бессарабії в сукупності її видів і форм, де засобами мови збережено знання про давні культури і вірування, народну обрядовість.

Мета дисципліни. Метою викладання навчальної дисципліни «Календарно-обрядовий фольклор Південної Бессарабії» є: розширення і поглиблення знань про календарну обрядовість як один з найархаїчніших видів народної творчості, що у свою чергу дозволяє повніше розкрити етнічну специфіку традиційно-побутової культури мешканців Українського Подунав'я та її локальну своєрідність за історико-етнографічними районами, а також простежити сучасні тенденції розвитку та взаємодії національних культур.

Результати навчання

Загальнотеоретичні:

- знати основні гіпотези етногенезу найбільших етнічних груп, які населяють Південну Бессарабію; етнічну специфіку традиційно-побутової культури мешканців Українського Придунав'я та її локальну своєрідність за історико-етнографічними районами; фактори впливу на розвиток фольклору.

Практичні:

- визначати особливості побутування календарно-обрядового фольклору того чи іншого етносу в умовах українського оточення;
- виявляти спільні й відмінні риси в календарно-обрядовому фольклорі українців та представників етноменшин Південної Бессарабії.

Досягнуті результати можуть бути використані в подальшій професійній діяльності. Зокрема, використовувати знання з української мови і літератури та суміжних дисциплін при викладанні курсів з українського фольклору, етнографії, української літератури в середніх закладах освіти, застосовувати новітні форми і методи навчання.

4. Зміст дисципліни

Тема №1. Поняття про обряд (ритуал), звичай, свято, обрядовість. Символічність і стереотипність обрядових дій.

Тема №2. Сакральна, побутова, естетична функція обрядової поезії. Місце словесного та музичного фольклору в календарній обрядовості. Склад календарної лірики та її особливості.

Тема №3. Походження української обрядової поезії календарного циклу, її зв'язок із замовляннями, трудовими піснями, іграми. Синкретизм календарно-обрядового фольклору.

Тема №4 Зв'язок календарно-обрядових пісень із язичницькою міфологією. Магічні елементи в піснях. Проблема релігійності календарно-обрядових пісень. Основні теми й характер хліборобського календаря. Витіснення магічних сільськогосподарських мотивів любовно-шлюбними.

Тема №5. Весняно-літній цикл народного календаря етнічних спільнот Південної Бессарабії.

Купальська обрядовість українців та болгар Південної Бессарабії. Специфіка відзначення обрядів «Фокорелул» та «Лазерелул» у молдаван, «Лазара» у болгар. Особливості обряду викликання дощу («Папаруда»). «Калоян» у календарно-обрядовому фольклорі молдаван та болгар Південної Бессарабії.

Тема №6. Традиційний зимовий календарно-обрядовий фольклор мешканців Українського Подунав'я.

Різдвяно-новорічний фольклор українців, болгар та молдаван: взаємодія національних традицій. Специфіка болгарської різдвяної традиції («Сурва»), комплексу творів зимового календарно-обрядового фольклору молдаван Південної Бессарабії («Колінда», «Кречунул», «Уратул» тощо).

Тема №7. Поетика календарно-обрядових пісень. Основні символічні образи (сонце, вода, земля, вогонь тощо).

5. Політика курсу

Відвідування навчальних занять

Політика курсу відповідає принципам академічної доброчесності, визначеним у «Положенні про порядок оцінювання рівня навчальних досягнень здобувачів вищої освіти в умовах ЄКТС» в Ізмаїльському державному гуманітарному університеті.

Відвідування лекцій, а також відсутність на них, не оцінюється. Однак, здобувачам вищої освіти рекомендовано відвідувати заняття, оскільки на них викладається теоретичний матеріал та розвиваються вміння, необхідні для виконання тестових завдань, навчальних проєктів та успішного виконання самостійної роботи.

Академічна доброчесність

Академічна доброчесність здобувачів вищої освіти є важливою умовою для опанування результатами навчання за дисципліною і отримання задовільної оцінки з поточного та проміжного контролів.

Академічна доброчесність базується на засудженні практик списування (виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання), плагіату (відтворення опублікованих текстів інших авторів без зазначення авторства), фабрикації (вигадування даних чи фактів, що використовуються в освітньому процесі).

Політика щодо академічної доброчесності регламентується «Положенням про систему внутрішнього забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти в ІДГУ», «Кодексом академічної доброчесності та корпоративної етики ІДГУ».

У разі порушення здобувачем вищої освіти академічної доброчесності (списування, плагіат, фабрикація), робота оцінюється незадовільно та має бути виконана повторно. При цьому викладач залишає за собою право змінити тему завдання.

Використання технологій штучного інтелекту

Здобувачі вищої освіти можуть використовувати інструменти моделей генеративного ШІ для:

- проведення дискусій, обговорення ідеї, розвиваючи власні думки та аналізуючи ідеї “співрозмовника”;

- перегляду своїх ідей, їх переформулювання для поліпшення структури та їх чіткого, більш конкретного висловлювання;
- організації самостійного навчання, розвитку навичок письма, вдосконалення стилю висловлювання та розширення лексичного запасу;
- автоматизованої перевірки граматики, структури та стилю своїх написаних робіт;
- створення мультимедійних матеріалів (анімації, відео чи інтерактивних презентацій);
- розробки ігрових сценаріїв, що сприяє розумінню різних ситуацій та розвитку стратегічного мислення;
- аналізу великих обсягів даних у своїх дослідженнях.

Визнаються академічно нечесними такі способи використання моделей ШІ, які порушують принципи доброчесності та етики досліджень.

6. Контрольні заходи та критерії оцінювання

Шкала та схема формування підсумкової оцінки

Переведення підсумкового балу за 100-бальною шкалою оцінювання в підсумкову оцінку за традиційною шкалою

Підсумковий бал	Оцінка за традиційною шкалою
	залік
90-100	зараховано
70-89	
51-69	
1-50	не зараховано

Схема розподілу балів

Залік	70 балів (поточний контроль) середньозважений бал оцінок за відповіді на семінарських заняттях та виконання індивідуальних завдань, який переводиться у 100-бальну шкалу з ваговим коефіцієнтом 0,7	30 балів (проміжний контроль) – середньозважений бал оцінок за результатами виконання модульної контрольної роботи, який переводиться у 100-бальну шкалу з ваговим коефіцієнтом 0,3
Мінімальний пороговий бал	35 балів (поточний контроль)	16 балів (проміжний контроль)

Підсумкова оцінка виставляється за результатами поточного та проміжного контролю. Під час поточного контролю оцінюються відповіді здобувачів вищої освіти на семінарських заняттях та результати самостійної роботи. Нарахування балів за поточний контроль відбувається відповідно до «Положення про порядок оцінювання рівня навчальних досягнень студентів в умовах ЄКТС в ІДГУ».

Форма проміжного контролю - модульна контрольна робота

Зразок модульної контрольної роботи:

1. Як називаються пісні-дійства, що виконуються під час весняних обрядів?

- щедрівки;
- веснянки;
- русальні;
- купальські.

2. Короткі пісеньки про Лезерелула подібні до українських пісень:

- а) купальських;
- б) жнивварських;
- в) веснянок;
- г) щедрівок.

3. Спільними для всіх етноспільнот Південної Бессарабії у відзначенні зимових свят є такі народні драми:

- а) Меланка;
- б) Коляда;
- в) Карачун;
- г) всі відповіді правильні.

Форма підсумкового контролю – залік.

Залік отримує здобувач вищої освіти, який виконав всі види роботи, визначені в робочій програмі навчальної дисципліни й має достатню кількість балів за поточний контроль (не менше 35 балів) та проміжний контроль (не менше 16 балів).

Критерії оцінювання під час аудиторних занять

Оцінка	Критерії оцінювання навчальних досягнень
5 балів	Оцінюється робота здобувача вищої освіти, який у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу, вільно послуговується науковою термінологією, розв'язує задачі стандартним або оригінальним способом, наводить аргументи на підтвердження власних думок, здійснює аналіз та робить висновки.
4 бали	Оцінюється робота здобувача вищої освіти, який достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає, в основному розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу, розв'язує задачі стандартним способом, послуговується науковою термінологією. Але при висвітленні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі неістотні неточності та незначні помилки.
3 бали	Оцінюється робота здобувача вищої освіти, який відтворює значну частину навчального матеріалу, висвітлює його основний зміст, виявляє елементарні знання окремих положень, записує основні формули, рівняння, закони. Не здатний до глибокого, всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, не користується необхідною літературою, допускає істотні неточності та помилки.
2 бали	Оцінюється робота здобувача вищої освіти, який не володіє навчальним матеріалом у достатньому обсязі, проте фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає окремі питання навчальної дисципліни, не розкриває зміст теоретичних питань і практичних завдань.
1 бал	Оцінюється робота здобувача вищої освіти, який не в змозі викласти зміст більшості питань теми та курсу, володіє навчальним матеріалом на рівні розпізнавання явищ, допускає істотні помилки, відповідає на запитання, що потребують однослівної відповіді.
0 балів	Оцінюється робота здобувача вищої освіти, який не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його висвітлити, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань.

Критерії оцінювання завдань самостійної роботи:

- змістовність - 3 бали;
- відповідність темі та стилю оформлення - 2 бали;
- максимальна кількість балів – 5 балів.

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

Модульна контрольна робота проводиться у письмовій тестовій формі. Оцінювання проміжного контролю здійснюється за шкалою: від «0» до «30».

7. Основна література та інформаційні ресурси

1. Ануфрієв О.М. Слов'янський фольклор Придунав'я (сучасні особливості його функціонування в регіоні). К., 1995. 91 с.
2. Антохі Л. І. Календарно-обрядовий фольклор молдаван в українському оточенні: особливості побутування: Автореф. дис... канд. філол. наук: 10.01.07. / Київський національний ун-т ім. Тараса Шевченка. К., 2013. 20 с.
3. Воропай О. Звичаї нашого народу / Етнографічний нарис. К.: "Оберіг", 1993. 589 с.
4. Горбань І. П. Дослідження фольклору болгар в українській науці: автореф. дис... канд. філол. наук: 10.01.07 / Нац. акад. наук України. К., 2000. 19 с.
5. Давидюк В. Ф. Вибрані лекції з українського фольклору (в авторському дискурсі). Луцьк: ВАТ «Волинська обласна друкарня», 2009. 436 с.
6. Дмитренко М. К. Символи українського фольклору. К.: УЦКД, 2011. 400 с.
7. Кирчів Р. Із фольклорних регіонів України: Нариси й статті. Львів, 2002. 351 с
8. Лановик М., Лановик З. Українська усна народна творчість. К.: Знання-Прес, 2001. 591 с.
9. Лозко Г. Українське народознавство. К.: Зодіак – ЕКО, 1995. 368 с.
10. Лебеденко.О. М., Тичина А. К. Українське Подунав'я: минуле та сучасне: навч. посібник. Одеса:Астропринт, 2002. 208 с.
11. Марчук С. А. Етнографія України: Навчальний посібник. Львів: Світ, 1994. 385 с.
12. Міндер Т. Й. Весняна календарно-обрядова поезія українців: регіональна специфіка та жанрова динаміка : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.01.07 / Міндер Тетяна Йосипівна ; Львів. нац. ун-т ім. І. Франка. Львів, 2005. 18 с.
13. Руснак І. Український фольклор. К.: Видавничий центр «Академія», 2010. 304 с.
14. Соколова А. В. Весняний календарно-обрядовий фольклор болгар Південної Бессарабії: особливості побутування. *Науковий вісник Ізмаїльського державного гуманітарного університету: збірник наукових праць. Серія «Філологічні науки»*. Ізмаїл: РВВ ІДГУ, 2019. Вип. 41. С. 112-118.
URL: <http://nv.idgu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/05/%D0%A1%D0%BE%D0%BA%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B2%D0%B0-%D0%90.pdf>
15. Соколова А. В. Дискурс купальської обрядовості українців та болгар Південної Бессарабії. *Література. Фольклор. Проблеми поетики*. 2020. Вип. 47-48. С. 149-160.
16. Телеуця В. В. Народнопоетична творчість Подунав'я: проблеми регіональної специфіки. Ч. 1. 2010. 223 с.
17. Телеуця В. В. Календарно-обрядова творчість Подунав'я: регіональна специфіка. *Література. Фольклор. Проблеми поетики*. 2011. Вип. 35. С. 542-552.
18. Українське Придунав'я у світлі гуманітарних досліджень: до 75-річчя Ізмаїльського державного гуманітарного університету / [Верховцева І. Г., Запорожченко О. В., Кічук Я. В. (керівн. авт. кол.), Колесников. А. О., Луньова О. К., Пастир І. В., Райбедюк Г. Б., Рева-Левшакова Л. В., Соколова А. В., Тодоров В. І., Томчук О. Ф., Шевчук Т. С., Филипенко А. О.]. Ізмаїл: СМІЛ, 2015. – 230,[1] с.
19. Українські народні пісні Придунав'я. Упор. Кузьма Смаль. Вип. І. Чернівці, 1997. 57 с.
20. Sokolova A. V. Wedding Rituals of the Ukrainian Danube Region Moldavians: Traditional Structure and Processes of Contamination. *Journal of Danubian Studies and Research*. Galati, 2019. Vol. 9, No. 1. P. 122-130.
URL: <https://journals.univ-danubius.ro/index.php/research/article/view/6009/5042>

Затверджено на засіданні кафедри української мови і літератури
протокол № 8 від «12» січня 2024 р.